

Minőség az európai építésben

Az Európai Bizottság illetékes fórumai a közelmúltban többször is megállapították, hogy az építőiparban a *minőség*, vagy inkább annak *hiánya* továbbra is az ágazat egyik fő problémája. A műszaki specifikációk és a tervek gyakran alacsony színvonala, a hosszú megvalósítási idő és a túl sok kivitelezési hiba, a költségszökkenést eredményező „alákínálás”, mind gyengíti a minőséget. A hibás teljesítésből, a rossz munka kijavításából fakadó költségek, az érvényesített garanciális és jótállási költségek, továbbá az ezek miatt elvesztett fejlesztési lehetőségek nagyságrendjét a beruházási költségek átlagosan *7 százalékára* becsülik az Unió egészére, beleszámítva a presztízvesztésből eredő számszerűsíthető összegeket is. Ugyanakkor a minőség biztosítására – beleértve a minőségbiztosítási és irányítási rendszerektől az építési termékek megfelelőségi értékelésén át az ellenőrzési rendszerek hatékony működtetését és a prevenciót is – a vállalkozások az előbbi összegnek csak töredékét fordítják.

Az Európai Bizottság számos jogszabályt és még több alkalmazásra ajánlott dokumentumot készített, ami a piac szereplői számára eligazítást ad és hozzájárul a magasabb minőség eléréséhez. Ezek a dokumentumok az Unió építési egységének honlapján angol nyelven elérhetők. Közülük többet az ÉMI Kht. az OLÉH támogatásával lefordított és a honlapján magyar nyelven is olvashatóvá tett. Tervezzük, hogy az építés minőségét meghatározó dokumentumok lényeges elemeit bemutatjuk, vagy legalábbis a leglényegesebb aktuális kérdésekre felhívjuk az érintettek figyelmét.

Itt található – többek között – 13 irányadó irat, amelyek az építési termék irányelv egységes alkalmazását hivatottak elősegíteni. Ez az M jelzésű irat az építési termék irányelv megfelelőség-értékelése alapján az első típusvizsgálat és az üzemi gyártásellenőrzés több kérdéskörében ad eligazítást, elsősorban az építőanyaggyártók és -forgalmazók részére.

Megfelelőség-értékelés az építési termék irányelv szerint

Első típusvizsgálat és üzemi gyártás ellenőrzés

A következő figyelemfelhívó írásban nem az irányadó iratot ismeretjük, csupán annak egyes részleteit mutatjuk be. Azokat a kérdéseket vezetjük fel, amelyek a közelmúltban többek érdeklődését felvetette, vagy mint probléma megjelent az első típusvizsgálat elvégzésével kapcsolatosan.

Első típusvizsgálat: a műszaki specifikációban ismertett vizsgálatok vagy egyéb eljárások annak megállapítására, hogy a terméktípust reprezentáló termékmintának milyen az előírt jellemzők szempontjából vett teljesítő képessége.

Milyen gyártási kategóriák különböztethetők meg?

Hagyományos sorozatgyártás

Amennyiben ugyanazon termék nagy mennyiségeit állítják elő bizonyos idő alatt. Amíg a termék változatlanul marad, nem kell megismételni az első típusvizsgálatot, és sem a műszaki specifikációknak (szabványok, műszaki engedélyek), sem pedig a Kijelölt Szervezeteknek nem kell megszabniuk az első típusvizsgálatról szóló jelenté-

sek „hatályos idejét”. Vagyis ebben az esetben a sorozatgyártás teljes idejére érvényes az első típusvizsgálat.

Változó tulajdonságú termékek sorozatgyártása

Ebben az esetben a műszaki specifikációknak (szabványok, műszaki engedélyek) figyelembe kell

venniük, hogyan végezzék el az első típusvizsgálatot, mert bár sorozatgyártásról van szó, a készterméknek esetleg eltérő teljesítő képessége van (például az eltérő méretek miatt). A műszaki specifikációnak konkretizálnia kell, hogy mindegyik különböző méretű, alakú, erősségű stb. terméket/építési készletet az összes jellemzőt megkövetelő különböző terméknek kell-e tekinteni – amely nem egyazon termékcsaládba tartozik, és amelynek az első típusvizsgálatát el kell végezni –, vagy pedig a műszaki specifikációnak rendelkezéseket kell tartalmaznia a vizsgálati teher csökkentésére (például a termékcsalád koncepcióját és/vagy a vizsgálati eredmények közvetlen vagy kiterjesztett alkalmazását).

Egyedi (nem pedig sorozat-) gyártás

Ahhoz, hogy ebbe a kategóriába tartozzék, a terméknek mindkét kritériumot teljesítenie kell: *egyedi és nem sorozatgyártás*.

Ezek olyan egyedi tervezésű termékek, amelyeket egy építmény számára rendelnek meg, és abba építik be. Nem lehetnek sem olyan azonos termékör részei, amelyet ugyanolyan fajtájú sorozatban gyártanak, a szokásos elemeket egyféle módon kombinálva, és ezeket, valamint az alkalmazási területüket (például méretek, súly) nem lehet a gyártó általános kezdeményezésére felkínálni sem [például katalógusok vagy más (pl. hirdetői) eszközök útján].

Ilyen feltételek mellett az egyedi (és nem sorozat-) gyártás olyan termékeket foglal magában, amelyeket:

- kérésre és különleges célokra egyedileg terveznek és állítanak elő, úgy, hogy a gyártásukhoz a gyártóberendezéseket újra be kell állítani ahhoz, hogy az építési terméket az adott építményben fel lehessen használni; vagy
- konkrét megrendelésre egyedileg gyártották, hogy a sorozatban gyártott termékektől eltérő egy vagy több, a végső felhasználásnál jelentkező teljesítőképességet érjenek el, még ha ugyanazon gyártási folyamattev szerint is készítették

Az egyedi (és nem sorozat-)gyártás esetén – a következőkben említendő kivétellel – elegendő a gyártó megfelelési nyilatkozata *a*) az általa végzett első típusvizsgálat alapján, amely a teljesítőképességek vizsgálatának/megállapításának hagyományosan elfogadott módszereit alkalmazza, és *b*) az üzemi gyártásellenőrzés alapján, ahhoz, hogy tanúsítsák a kérdéses műszaki specifikációnak való megfelelést, és lehetővé tegyék a termék CE jelölését. Ez nem eredményezhet csökkentett teljesítményt a műszaki specifikációkban rögzített követelmények vonatkozásában. Az ellenőrzés és felügyelet céljából e megfelelési nyilatkozatnak fel kell tüntetnie a tervezett felhasználást és azt az építményt, amelybe a terméket be fogják építeni.

Amennyiben a műszaki specifikációkat (szabványokat, műszaki engedélyeket) olyan termékekre készítik, amelyeknek különösen jelentős egészségügyi és biztonsági vonzatai vannak, a műszaki specifikációkban kifejezetten szerepeltetni kell egy ehhez kapcsolódó rendelkezést, ha az egyedi (és nem sorozat-)gyártásra vonatkozóan a gyártó általi megfelelési nyilatkozata (azaz a megfelelésigazolás 4. módoszata) nem elégséges ebből a szempontból. De ebben az esetben a kérdéses műszaki specifikációknak konkrét rendelkezéseket kell tartalmazniuk az egyedi (és nem sorozat-)gyártásból eredő termékek első típusvizsgálatát illetően azon teljesítőképességekre(ek), amely(ek)nek fontos egészségügyi és biztonsági vonzataik vannak, lehetővé téve, hogy e termékeket CE jelöléssel lássák el indokolatlan vizsgálatok nélkül.

Az első típusvizsgálat gyakorisága

Amikor a gyártó ugyanazt a terméket több gyártósoron vagy gyártóegységben állítja elő, vagy egynél több üzemben gyártja, adott esetben nem szükséges megismételni az első típusvizsgálatot a különböző gyártósorokra vagy gyáregységekre (a gyártó vállalja a felelőssé-

get annak biztosításáért, hogy az építési termékek valóban azonosak).

Az első típusvizsgálat megismétlésének szükségessége attól függ, hogy a gyárban használt gyártóberendezés és/vagy a gyártósor vagy egység befolyásolhatja-e a CE jelölés részét képező, a teljesítőképességre vonatkozó nyilatkozatot. Ez függhet az építési terméktől, sőt a gyártási rendszertől is. A műszaki specifikációknak adott esetben meg kell határozniuk – amennyiben szükséges –, hogy az első típusvizsgálatot külön-külön el kell-e végezni mindegyik gyárra, gyártósorra vagy egységre nézve. Egyébként az egyes gyártók maguk határozhatnak erről a kérdésről, mert végső soron ők felelősek a CE jelölést kísérő nyilatkozatért. A gyártóknak tudatában kell lenniük annak, hogy ha az első típusvizsgálatot különböző gyártóegységekből, gyártósorokról, sőt gyárakból származó mintákon végzik, biztosítaniuk kell, hogy a nyilatkozatok minden olyan termékre érvényesek legyenek, amelyek erre az első típusvizsgálatra támaszkodnak.

A közösen alkalmazott első típusvizsgálati eredmények

A gyártó felhasználhatja a más gyártó által nyert első típusvizsgálati eredményeket, hogy indokolja saját megfelelési nyilatkozatát olyan építési termékre, amelyet ugyanazon terv szerint és azonos fajtájú anyagok, alkotóelemek és gyártási módszerek segítségével gyártanak, feltéve, hogy:

- az eredményekről tudott, hogy érvényesek a teljesítőképesség szempontjából jelentős azonos jellemzőkkel rendelkező termékekre;
- azon információkon túlmenően, amelyek jelentősek annak igazolásához, hogy a termék azonos jellemzőkkel rendelkezik, az érintett első típusvizsgálatot elvégző vagy elvégzettető másik fél kifejezetten vállalta, hogy átadja a gyártónak az utóbbi első típusvizsgálatához felhasználható eredményeket és vizsgálati jelentést, valamint a termelő létesítményekre és a gyártásellenőrzési folyamatra vonatkozó azon információkat, amelyeket figyelembe lehet venni az üzemi gyártásellenőrzéshez;
- a másik fél első típusvizsgálatának eredményeit felhasználó gyártó továbbra is felelősséget vállal azért, hogy a termék megfeleljen az építési termék irányelv valamennyi rendelkezésének;
- a gyártó biztosítja, hogy az építési terméknek ugyanolyan, a teljesítőképesség szempontjából fontos jellemzői legyenek, mint az első típusvizsgálat tárgyát képező építési terméknek; és
- a gyártó rendelkezésre tartja a megfelelő első típusvizsgálati jelentés egy példányát, amely tartalmazza az annak ellenőrzéséhez szükséges információkat is, hogy az építési terméket ugyanazon terv szerint és ugyanolyan fajta anyagokból, elemekből és gyártási módszerekkel gyártották-e.

(*Forrás: CPD M Irányadó Irata*)